

Kerkleven in Oost Gelderland deel 1 - 1975 en 1976

Nieuwe eindredakteur: zo wordt de gaande man opgevolgd door de komende vrouw	2
Thema vredesweek: weg van honger en geweld.....	3
Bredevoort: vanuit evangelische opdracht	5
Nieuwe levensstijl moderne woorden voor bekering.....	6
Helpen waar geen helper is.....	8
Dokter Sijsma: kanaal voor een beter begrip	10
Ik geloof in de gemeenschap der heiligen	12
Avondmaal onafscheidelijk	15
Kerk reageert op streekplan.....	17
Samenwerkingschool: wat vindt de kerk ervan?	19
Zuid-Afrika	20
Wat gebeurt er met ons geld?	21
Kontakten met Duitsland.....	24
Arbeid en werkloosheid	26

Nieuwe eindredakteur: zo wordt de gaande man opgevolgd door de komende vrouw

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 28 augustus 1975, 33e Jaargang nr. 23

In het nummer van 3 juli jl. hebt u in een kader kunnen lezen, dat per 1 september de functie van eindredakteur van “Kerkleven in Oost-Gelderland” vakant wordt.

Op zoek dus naar een nieuwe eindredakteur. Er kwamen sollicitaties. Na enkele gesprekken en enig beraad besloot de redaktieraad in zijn vergadering van 31 juli jl. met algemene stemmen mevrouw S. Delhaas als opvolgster van de heer J.W. Bilderbeek aan te wijzen.

Een vrouw dus als eindredaktrice. Nu, dat kan niet mooier in het jaar van de vrouw. Mevr. Delhaas woont – nog niet zo erg lang – in Winterswijk. In het westen van het land deed zij journalistieke ervaring op, nadat zij zich in dit vak wat had bekwaamd. Zij is moeder van 4 kinderen en lid van de Gereformeerde Kerk van Winterswijk.



En zo komt er tegelijk een stukje oecumene om de hoek kijken in “Kerkleven”. En dat kunnen we heel goed gebruiken. Zij is met het kerkelijk leven in het algemeen goed op de hoogte en zij volgt de kerkelijke en geestelijke gebeurtenissen met grote belangstelling. En zo iemand hebben we precies nodig. Zij weet zich ook bij de oecumene betrokken. Zij neemt bijv. deel aan het oecumenisch avondgebed in haar woonplaats.

En zo zijn de verwachtingen van de redaktieraad hoog gespannen. We roepen haar van harte een welkom toe en moge mee door haar toedoen de groei en de bloei van ons blad voortgaan. En moge zij zich gesteund weten door plaatselijke redakties en vooral door de lezers.

Zo wordt de gaande man opgevolgd door de komende vrouw.

Namens de redaktieraad,

G.J. van Andel

Thema vredesweek: weg van honger en geweld

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 11 september 1975, 33e jaargang nr. 24

Wat doen we? Laten we de mensen in de ontwikkelingslanden de lange weg af lopen van de honger, omdat onze economische structuren hen geen kansen geven? Een weg, die vaak leidt naar geweld omdat die honger gestild móét worden. Wat doen we met onszelf? Zijn we nog steeds van plan de weg van honger naar meer welvaart, sociale zekerheid en nog meer vrije tijd te gaan en al die verworvenheden te verdedigen met een berg wapens, die we tegenover God en onze medemensen nooit kunnen verantwoorden?



Of hebben we het nu eindelijk door, dat deze beide wegen van de arme en de rijke heilloos zijn. Zijn we van plan een andere weg te zoeken van honger en geweld vandaan?

Dat is in het kort wat de samenstellers van de Vredeskrant, die ter gelegenheid van de Vredesweek wordt uitgegeven ter discussie willen stellen. Vertegenwoordigers van negen kerkgenootschappen hebben zich met dit probleem beziggehouden. De bedoeling is, dat wij allen er mee door gaan.

De vraag, die wij ons stellen moeten en die eigenlijk centraal staat is: Is onze ontwikkelingshulp, welk procent van ons inkomen dan ook, wel hulp. Kán het wel, hongerigen en slachtoffers van geweld helpen zolang je zelf rijk en zwaargewapend wilt blijven? De mensen van het Interkerkelijk Vredesberaad hebben met dit thema een goede keus gedaan. Járen lang hebben zij aan gesloten kerkdeuren geklopt met hun thema's voor vredesweken, die gauw, naar men vond, een politiek kleurtje hadden. Maar nu kunnen we er niet meer onderuit. Kerkelijk Nederland is het erover eens. We moeten naar een andere levensstijl. En daarmee zijn de IKV-ers, wat toch al kerkmensen waren, in gelijke pas gekomen met wat de kerken óók vinden: We zullen met minder toe moeten.

Daarom is het de moeite waard de Vredeskrant te bestellen (f 0,50 per exemplaar). Postbus 7627 Den Haag, tel. 070-656823) en hem als discussiestuk te gebruiken; binnen het gezin, want daar moet het beginnen, op de sociëteit, de vrouwenvereniging, de jeugdclubs enz.

En predikanten vergeet u ook dat informatiepakketje niet, dat u thuis gestuurd hebt gekregen en besteedt u er op zondag 21 september aandacht aan in de kerkdienst?

Behalve het denk- en praatmateriaal, dat de vredeskrant u aanreikt is er nog meer uit te halen. Er is een dokumentatiepakket beschikbaar met allerlei brochures (f 30,—), maar deze zijn ook afzonderlijk te bestellen. Voor de mensen van het onderwijs: (Er is een onderwijskatern voor 11- en 12-jarigen "Vrede een weg vol hindernissen" (f 1,—) met handleiding (f 0,75).

Dan voor onze diakonieën en andere financiële beleids mensen.

Wist u dat er een coöp. bank voor ontwikkelingsprojecten in oprichting is, uitgaande van de Wereldraad van Kerken? Er wordt vooral op gelet hoe en waar het geld belegd wordt, niet in de eerste plaats of het economisch het meest oplevert. Het hoofdkantoor komt in Nederland. Informeert u eens bij de Werkgroep Alternatieve Beleggingen, Oostmaaslaan 80 in Rotterdam.

We zijn rijk hier in het Westen. En we zien het gevaar niet wat we daardoor lopen. Bij het lezen van de Vredeskrant schoten me de woorden te binnen van een jonge zendingspredikant Ds. van Veldhuizen, die hij sprak in de Rotterdamse Laurenskerk tijdens zijn verlof. Hij zei: "Ik moet u de groeten doen van mijn gemeente in (Ik weet de naam niet meer van de Afrikaanse staat). En ik moest u zeggen, dat we ledere dag voor u bidden. (De aanwezigen dachten, dat doen wij toch voor die stakkers dáár ...). Want we weten hoe moeilijk het is voor een rijke om in te gaan in het Koninkrijk der Hemelen..."

Bredevoort: vanuit evangelische opdracht

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 25 september 1975, 33e jaargang, no. 25

Nog voordat het Moderamen van de Raad van Kerken In Nederland een oproep deed aan alle lid-kerken om zich in te zetten voor het zoeken naar oplossingen voor een verantwoorde opvang van Surinamers, hebben de Gereformeerde en Ned. Hervormde Kerk van de gemeente Bredevoort zelf al een dergelijk Initiatief genomen.

In een open brief aan het gemeentebestuur van Aalten, waaronder Bredevoort ressorteert, hebben gezamenlijke kerkeraden de volgende brief verstuurd:



“De kerkeraden van de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk te Bredevoort, in gezamenlijke vergadering bijeen, verzoeken de gemeenteraad van de gemeente Aalten die maatregelen te nemen, die eventueel nodig zijn om ook in de gemeente Aalten Surinaamse rijksgenoten te huisvesten. Wij komen met dit verzoek, omdat wij van mening zijn, dat een christen in de politiek juist op dit punt aangesproken mag worden. Verder zijn wij van mening, dat een houding van “gelukkig zijn ze er nog niet” ons niet past. Hoewel we weten, dat één en ander veel problemen met zich brengt, hopen en vertrouwen wij op een positieve houding van de leden van de raad in deze zaak.”

Nadat de inhoud van dit schrijven via de nieuwsmedia wereldkundig was geworden hebben nogal wat mensen, vooral van buiten de kerkelijke gemeente, bij de betrokken predikanten protest aangetekend tegen dit initiatief. Om allerlei misverstanden alsnog te voorkomen hebben de kerkeraden in een extra daarvoor belegde vergadering op 18 september jl. nogmaals de zaak grondig doorgesproken en hebben daarna de volgende toelichting opgesteld.

“De beide kerkeraden hebben zich juist tot het gemeentebestuur gewend, omdat dit alleen in staat is te beoordelen hoeveel Surinamers er eventueel in de gemeente Aalten geplaatst zouden kunnen worden. Niet alleen wat woonruimte, maar ook wat werkgelegenheid, onderwijs en maatschappelijke voorzieningen betreft.

Er is dus geen sprake van “afschuiven”, integendeel, beide kerkeraden hebben nadrukkelijk uitgesproken het als hun taak te beschouwen hun diensten te verlenen bij het geestelijk en sociaal opvangen van deze Rijksgenoten. Daarbij speelt de vraag of het al dan niet wenselijk zou zijn geweest dat zij in Suriname waren gebleven geen rol. Zij liggen bij wijze van spreken nu op onze stoep. De kerkeraden hebben het gemeentebestuur willen vragen “Help hen!” en daarin tegelijkertijd uitgedrukt: wij willen daarin bijstaan.”

Wellicht heeft de oproep van de landelijke Raad van Kerken de initiatiefnemers bij het schrijven van hun toelichting nog een hart onder de riem gestoken bij deze moeilijke taak, die ze vanuit hun evangelische opdracht meenden op zich te moeten nemen.

Nieuwe levensstijl moderne woorden voor bekering

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 9 oktober 1975, 33e jaargang, no. 1

“Ik vermaan u dan broeders, met beroep op de barmhartigheden Gods, dat gij uw lichaam stelt tot een levend, heilig en Gode welgevallig offer: dit is uw redelijke eredienst. En wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken, opdat gij moogt onderkennen wat de wil van God is, het goede, welgevallige en volkomene”. *Rom. 12:1 en 2*

Met deze bijbelwoorden begon drs. J. E. van Veen, lid van de werkgroep “Nieuwe Levensstijl” op de vergadering van de classis Zutphen zijn inspirerend betoog. Het moderamen had hem uitgenodigd, omdat, zoals ook op de vergadering bleek voor velen het begrip “nieuwe levensstijl” nog zonder inhoud is. Wat is nu het specifiek christelijke eraan, als ook de Klub van Rome al jaren geleden heeft opgeroepen tot versoering om onze aardbol te behouden en moeten we dan terug naar het “vasten” wat toch zo’n typisch rooms katholiek gebruik is, waren o.a. enkele reacties van de aanwezigen.



Ik heb geprobeerd wat punten uit de toespraak van drs. van Veen op te schrijven om ze aan u door te geven als hulp bij uw eigen pogingen, binnen welke groep dan ook, om te praten over en daardoor te komen tot een verandering van levensstijl.

De voorgelezen teksten, aldus drs. van Veen zijn een overgang van leer naar leven. Ze vermanen, roepen tot de orde en bemoedigen. God vraagt van ons, dat wij ons hele doen en laten tot een Gode welgevallig offer wijden. Het ware offer kennen wij in ons hedendaags bestaan niet meer. Ook: geef je niet aan het schema van deze wereld, geef je niet aan allerlei modes, aan de tijdgeest van deze wereld. Onze bestemming is het Rijk van vrede en gerechtigheid.

Anders

Vernieuwing van levensstijl is zo oud als het christendom zelf. De eerste Christenen onderscheidden zich door een ander leven. Guido de Brés schreef aan het begin van de Hervorming aan Margaretha van Parma over de nieuwe geloofsbelijdenis, dat dit geen revolutie was, maar een duidelijk maken van een andere manier van leven. Elke tijd heeft een aantal uitdagingen, in het volgen van Jezus van Nazareth. Vandaag heeft dat volgen andere uitdagingen dan bijv. 30 jaar geleden. We moeten in geloof zoeken naar nieuwe wegen.

Spreker somde enkele oorzaken op, die aanleiding waren tot dat zoeken. De eindigheid aan natuurlijke hulpbronnen. Niet meer leven volgens de stelregel alles mag wat kan. Generaties

na ons hebben ook recht op wat. De kloof tussen armen en rijken in de arme landen, maar ook tussen arme en rijke landen. De meeste grondstoffen moeten uit de landen van de derde wereld komen. Door de machtsverhoudingen zijn wij in staat deze grondstoffen daar weg te halen tegen prijzen, die niet in overeenstemming zijn met de schaarste ervan, maar ook niet met wat zij ons waard zijn. Hij pleitte voor een andere manier van voedselgewoonten, voor een minder vlees verbruik over de hele wereld, omdat het milieu nu zo verstoord wordt, dat de opvangcapaciteit teneinde is. De boeren mogen terecht van veranderde voedselgewoonten niet de dupe worden, prijsverhoging van elementaire voedingsprodukten, zoals melk, brood e.d., die na de oorlog kunstmatig laag gehouden zijn, zou het gevolg moeten zijn. De schaal van ons produceren kunnen wij als mensen niet meer aan.

De werkgroep heeft wat afstand genomen van de woorden vasten en versoberen. Hoe gewerkt moet worden aan de nieuwe levensstijl zal men voornamelijk zelf ter plaatse moeten uitzoeken. De groep wil slechts bouwstenen aanreiken en niet meer dan een jaar lang mótor zijn. Een jaar dat parallel loopt aan het parlamentsjaar, van prinsjesdag tot prinsjesdag. Het is een kwestie van personen en structuren, kiezen voor aanpak vanuit kleine schaal, vanuit gezin, familie, buurt waarin wij wonen. In kleine kring oefenen wat wij als wereld, als maatschappij nog moeten doen. Het gaat niet om minder, maar anders leven met geld en goed, met mensen, dieren, de aarde en tijd, zorgvuldigheid, duurzaamheid.

Tijd

Van Veen wees op de taak van de mensen de aarde te scheppen en te bewaren. Maar hebben wij in onze bio-industrie de grens van het toelaatbare niet overschreden? Is het niet schrijnend dat wij ten koste van de buitenlandse werknemers onze economie hebben opgebouwd? Met onze automotor zijn we zuiniger dan met ons lichaam, daar stoppen we maar in wat we vreten kunnen. De boeren zijn vaak de kop van jut, die alle slagen moeten opvangen. Denk aan de werklozen, als je niets meer presteert in deze maatschappij, gaat er een stuk van je eigenwaarde verloren. Omgaan met de tijd. Vrije tijd is iets waar een ander niet aan mag komen, die is helemaal van jezelf. Zeg je “ik heb geen tijd,” dan betekent dat: ik vind het niet belangrijk; ik hecht er geen prioriteit aan.

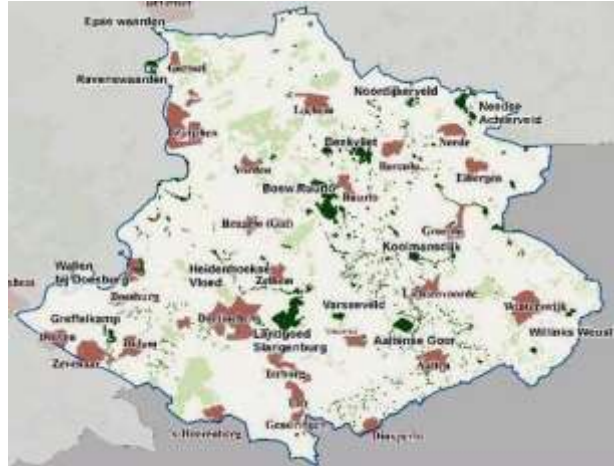
Tenslotte als de bijbel spreekt over genieten, betekent dat waardéren van het goede van de aarde. Men kan niet genieten als het gaat ten koste van anderen.

Helpen waar geen helper is

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost Gelderland, donderdag 6 november 1976 – 34e jaargang nr. 3

De taak, die vormingspredikante ds. Ploeger en maatschappelijk toeruster Breunese zich hebben gesteld is kort gezegd: helpen, waar geen helper is. Gebleken is, dat bijv. op het terrein van de diakonie een groot gedeelte van het werk is weggevallen door o.a. sociale voorzieningen. Anderzijds signaleerde mevrouw Ploeger na een tijdje predikante te zijn geweest de onmacht bij velen om “de boodschap” over te brengen. Beiden gaan nu hun diensten aanbieden in de gemeenten van deze classes om de gemeente op deze twee terreinen beter toe te rusten.



Klankbeeld

Sinds enkele weken reizen ze de gemeenten langs met een serie klankbeelden. Daarin worden allerlei problemen gesignaleerd, die soms algemeen, soms kenmerkend voor de Achterhoek zijn: bijv. werkloosheid, overwerkte mensen, kernenergie. Hoe stellen wij ons op als kerken? Zoeken we er langs politieke weg een oplossing voor of willen we er onze handen niet aan branden? Problemen rond het agrarisch bedrijf met zijn schaalvergrotingen, legbatterijen, varkens- en kalvermesterijen. Voelen we ons er gelukkiger door, of hebben we door dat vele werk geen tijd meer voor de mensen om ons heen of voor kerkelijke zaken? Geschillen ook tussen boeren en anderen, die het kleinschalige willen behouden.

Kleine industrieën en daarmee de handwerksmannen die verdwijnen. Grote fabrieken komen er voor in de plaats; mensen worden door machines vervangen. Wat is werken? Alles waarvoor je betaald wordt voor je levensonderhoud of dat werk waarin de mens zich ver”werk”elijkt? Gastarbeiders, Surinamers, bejaarden, jeugd, het zijn allemaal onderwerpen waaromheen zich problemen hebben genesteld. Wat stellen wij als kerk, als gemeenteleden daartegenover?

Na het klankbeeld krijgen de vertegenwoordigers van de kerkeraden gelegenheid om aan de hand van zes vragen met elkaar te praten. Herkennen ze in het getoonde zaken, die ook in hun gemeente spelen? Zijn er andere knelpunten binnen eigen gemeente of op ander niveau te signaleren? Heeft de kerk van Christus een taak bij het oplossen daarvan?

Eigen problemen

Typerend is, dat iedere gemeente zo z’n eigen problemen blijkt te hebben. Er was aanvankelijk wel wat commentaar op de vertoning. Te horizontalistisch werd gezegd. Maar bij het doorpraten verdween de aversie en toonde men zich blij met de hulp van buitenaf. Bij sommigen is dat de jeugd. Waar moet die heen? Er is geen leiding dus het jeugdwerk ligt stil.

Agrarische gebieden hebben hun eigen moeilijkheden. Men voelt zich niet zo happy met die schaalvergroting. Maar wat moet je anders? Er verdwijnen al genoeg bedrijven. En dan nog die mensen uit het westen, die een tweede woning in je gemeente hebben en met de wet in de hand je het werk onmogelijk maken omdat bijv. de varkens “stinken”. Een plaats met een grote industrie is die dezelfde dag gekonfronteerd met het besluit van een fabriek om te sluiten. Wat doe je als kerk als een derde van je kostwinnende gemeenteleden op straat komt. Moet je dan alleen troosten of moet je je ook gaan bezighouden met de óorzaken van zo’n sluiting? Dan is er dat sterk verstedelijkte gebied, waar de mensen hun buurman niet meer kennen, de eenzaamheid toeslaat en de zelfmoordpogingen dagelijks terugkeren? Wat wordt er dan als kerk van je gevraagd?

Het is aan de gemeenten wat ze met de uitgestoken handen van mevrouw Ploeger en de heer Breunese gaan doen. Ze hebben hun hulp aangeboden om mee te zoeken naar oplossingen, als die er zijn. Om te helpen, dat de gemeenten van Christus hun Heer niet te schande maken in de wereld.

Dokter Sijsma: kanaal voor een beter begrip

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 20 november 1975, 343 jaargang nr. 4

Na de terugkeer van dokter Sijsma en zijn gezin uit Kameroun, waar hij namens de classis Zutphen 8 jaar heeft gewerkt als zendingsarts, heeft hij op allerlei manieren en plaatsen in de Achterhoek geprobeerd iets te vertellen over zijn werk daar.



Tijdens een kort gesprek, dat ik voor “Kerkleven” met hem mocht hebben zei hij het zo: “Ik wil graag een kanaal zijn voor een beter begrip voor de Afrikaanse kerk.” Of met de woorden van dr. Kooto. “Wil je iets van de universele kerk proeven, dan moet je weten hoe je broeder in zwart Afrika het Christendom beleeft”.

Er is heel wat gaande in de kerken in Afrika, net zo goed als hier. Maar wat weten we van elkaars problemen? We horen af en toe van een zwarte theologie. Maar nemen we de moeite te weten te komen wat dat precies inhoudt?

Of ligt Afrika te ver weg? Zendingarbeiders als dokter Sijsma voelen de noodzaak van nauwer contact tussen kerken in Europa en elders, die zo nauw verbonden zijn door het brengen van het evangelie. Dokter Sijsma: “Het evangelie, kwam samen met het kolonialisme; we hebben de mensen daar het christendom leren zien door een Europese bril. We hebben geen begrip gehad voor cultuurpatronen zoals polygamie (veel vrouwendom). Als je polygamie verwerpt, de vrouwen weg laat sturen, wordt het hele sociale leven aangetast. Die vrouwen bleef niets over dan als hoer de kost te verdienen. In feite zette het christendom aan tot hoererij! En zo zijn er nog meer voorbeelden.

Er zullen veel dingen herzien moeten worden in de theologie en uit de Europese sfeer gelicht moeten worden. Zaken die straks in Nairobi (wereldraad van kerken, red.) aan de orde zullen komen.”

De Evangelische Kerk in Kameroun waar dokter Sijsma voor werkte is niet voor de ontwikkeling in Afrika, die de banden met de zendende kerken wil verbreken. Wel een eigen verantwoordelijkheid voor het kerkewerk, dat de mensen in Kameroun zelf financieren, maar geldelijke steun uit Nederland voor het vele ziekenhuiswerk, de scholen en internaten, die die kamerounese kerk ook moet betalen is welkom. Steun die ze durft vragen omdat een Afrikaan vriendschap, in dit geval zelfs broederschap in Christus, ziet als een recht om in geval van nood hulp te vragen zonder er steeds “dank-je-wel” voor te behoeven zeggen. Of onze kerken in Nederland dat begrijpen?

Een ander punt, dat dokter Sijsma aansnijdt is de kans die verspeeld wordt om via de zendingmensen meer contact te hebben met de kerken. “Ik was verbonden aan de classis Zutphen, maar er was eigenlijk niet veel band. Het enige contact was tijdens het verlof, dat

je wat vertelde. Ik had liever een uitwisseling gezien, desnoods via mij. Dat de kerk hier schreef aan de kerk in Kameroun zo en zo is het bij ons, hoe zit het bij jullie? Daarom praat ik nu zoveel mogelijk hier. Ik wil proberen de kerken wat enthousiaster te maken. Laten zien, dat hun funktie veel breder kan zijn, dat ze kunnen meewerken aan een meer universeel Christendom”.

Dokter Sijsma is teruggekomen naar Nederland voor z'n drie kinderen, waarvan er twee in de basisschoolleeftijd zitten. Hij gaat zich de komende 4 jaar specialiseren in verloskunde en vrouwenziekten.

Wij wensen dokter Sijsma en mevrouw Sijsma met hun drie kinderen een goede tijd in Nederland toe!

Ik geloof in de gemeenschap der heiligen

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 18 maart 1976, 34e jaargang Nr. 12

Ds. Kathie van Drimmelen, kantoor Bethanienheim, het conferentiecentrum van de Methodistenkerk in Wenen, Oostenrijk, werkt in opdracht van de Europese Kommissie van Protestantse kerken in Nederland, samen met de Evang. Reformierte Kirche in Oostenrijk. Financieel hebben deel de Werelddiakonieën van de Hervormde en Gereformeerde Kerken (Europa Kommissie) en via de Stichting Oecumenische Hulp aan Vluchtelingen participeren de overige protestantse Kerken in Nederland in dit werk. Ds. van Drimmelen was voorheen 10 jaar directeur van het vormingscentrum 'Den Alerdinck' te Laag Zuthem; studieseckretaresse van de World Council of Christian Adducation in Genève en 6 jaar predikant in Ureterp-Siegersward



Hoe leven Christenen in Oost Europa? Wat weten we er veel meer van dan de kreet, de arme vervolgte Christenen achter het IJzeren Gordijn? Is er alleen maar een 'Ondergrondse Kerk' zoals Wurmbrand ons graag doet geloven? Dominee Käthie van Drimmelen, die sinds 8 jaar namens de Hervormde en Gereformeerde Kerken de kontakten onderhoudt met de kerken in Oost-Europa, in dit geval Roemenië, Bulgarije, Joegoslavië, Hongarije, Tsjechoslowakije en Polen, is in februari jl. vanuit Wenen twee weken naar Nederland gekomen. Zij deed dit op verzoek van de Europakommissie: 'dan kunnen de mensen eens zien waar het diakoniegeld blijft'. Ze heeft de tijd hier besteed met vele spreek- en preekbeurten en heeft de indruk gekregen, dat haar verhalen overal een erg 'warme respons' kregen. Ik mocht voor 'Kerkleven' bij de familie Hannema in Almen een gesprek met haar hebben.

Wat vindt u het belangrijkste, dat wij hier over de kerken in Oost-Europa moeten weten?

Ds. v. Dr.: 'Men moet weten, dat in deze marxistische landen de kerken overal getolereerd zijn. Maar er zijn aan de kerken bepaalde beperkingen opgelegd. Van land tot land is het verschillend hoe die beperkingen zijn. Godsdienstonderwijs wordt, sinds staat en kerk gescheiden zijn, niet meer op de scholen gegeven. In Tsjechoslowakije is het na 1968 weer ingevoerd. Op grond waarvan weet ik niet. Ik denk dat men weten wilde welke leerlingen van christelijke huize zijn. Dat heeft tot gevolg gehad, dat niet iedere ouder zijn kinderen naar die godsdienstlessen toestuurde. Tot die beperkingen behoort o.a., dat een kerkelijk organisatieleven niet kan plaats vinden. Dus geen vrouwenverenigingen, geen jeugdclubs, enz. De katechisaties moeten gegeven worden binnen de ruimte van de kerk en moet beperkt blijven tot zaterdagen en zondagen, omdat de marxistische organisaties ook hun vormingsuren tijdens het weekend hebben. Dat kan voor de christelijke jeugd moeilijkheden geven, want deze vormingsuren zijn vaak weer belangrijk voor hun positie in de maatschappij.

Trouwens, jongelui uit christelijke gezinnen hebben altijd veel obstakels te overwinnen. Voordat zij aan een universiteit worden toegelaten moeten ze een examen doen. Dan is er plotseling een numerus clausus en dan zijn het net de christenjongeren, die afvallen. Natuurlijk is het mogelijk, dat ze het volgend jaar weer meedingen, soms komen ze er, maar soms ook niet. De reden is duidelijk; men wil zo weinig mogelijk jonge intellectuelen, die christen zijn.

Wie regelmatig naar de kerk gaat moet niet rekenen op promotie in zijn eigen beroep. Hij wordt niet ontslagen, maar er blijven hem weinig kansen. Maar ook dit geldt weer voor sommige landen.'

Zijn er kerkbladen?

Ds. van Dr.: 'Ja er is een kerkelijke pers. Maar die ondervindt veel vertraging. Er wordt een kerkelijke almanak gedrukt met gegevens over iedere gemeente. Hongarije heeft bijv. Reformatus Lapja een kerkelijk weekblad, dat heel goed is. In sommige situaties is het niet zo gemakkelijk om aan papier te komen. Er moet van de persen van de staatsdrukkerij gebruik gemaakt worden en vaak is het zo, dat er nodig iets anders gedrukt moet worden, als het kerkblad er aan komt.'

Hoe is het met de predikanten?

Ds. v. Dr.: 'De predikantensalarissen worden met uitzondering van Joegoslavië door de staat betaald. In verreweg de meeste landen zitten zij in de laagste salarisgroepen. In Tsjechoslowakije staat het inkomen gelijk met dat van een ongeschoolde arbeider daar. De predikantsvrouwen werken dan ook allemaal en verdienen veel meer. Veel in het onderwijs. In 1947 is al het christelijk onderwijzend personeel in Roemenië bijv. ontslagen, maar nu zijn ze weer in dienst. Daarom zijn de christenen daar ook zo vreselijk bang voor Wurmbrand, omdat die steeds hamert op die situatie rond '47 en die is nu zoveel verbeterd.'

Hebt u Wurmbrand ooit ontmoet?

Ds. v. Dr.: 'Nee, jammer genoeg niet. Ik zou hem dan graag enkele vragen willen stellen. Ik heb nooit iets gemerkt van een ondergrondse kerk.'

Mogen de predikanten hun zieken in de ziekenhuizen bezoeken?

Ds. v. Dr.: 'Ja, maar alleen op de algemene bezoeken. Natuurlijk belemmert dat weleens een goed gesprek, maar daar is altijd een oplossing voor. Ik vind, dat liefde vindingrijk maakt. Dat zie ik zo sterk.'

Denkt u dat de christenen in Oost-Europa hun medechristenen in het westen benijden?

Ds. v. Dr.: 'U bedoelt, moeten wij deze mensen beklagen? Mijn antwoord is ronduit nee. Natuurlijk hebben zij het in een socialistische samenleving moeilijk, maar ze zijn niet te beklagen, omdat wij als christenen in een kapitalistische maatschappij ook onze moeilijkheden hebben. Daar moeten wij als christenen uit twee werelden samen over praten. Dan krijg je die ontmoeting. Zij vertellen over hun problemen. Wij over de onze. Bijvoorbeeld de toenemende onkerkelijkheid. Daar komen er procentsgewijs toch meer dan hier. Denk vooral niet, dat de kleine boeren in deze landen er onder lijden. Die merken er niets van. Die hebben het veel beter dan voor de wereldoorlog. Het levenspeil lag daar zo ver beneden het peil in andere W.E. landen. Door de intelligentia wordt eigenlijk veel meer geleden. Die zijn

zich veel meer bewust van de hele problematiek, die willen erover schrijven. Maar de fabrieksarbeider, die zijn loon heeft lijdt daar niet onder.'

Zijn er nog andere mogelijkheden voor geloofsoverdracht dan de ouders en de kerk zonder verenigingsleven?

Ds. v. Dr.: 'Het feit, dat er geen kerkelijke verenigingen zijn wil niet zeggen, dat er geen groepen uit kerken bijeenkomen. Er zijn bijbelkringen, waarmee ook jongeren zich bezig houden. En vooral voor de jongeren, die voor het geloof kiezen is het een echt bewuste keus. Zij hebben ook grote belangstelling voor wat er in Taizé gebeurt. In Tsjechoslowakije, een heel muzikaal volk, is men steeds bezig nieuwe liederen te maken, die op een band opgenomen worden of waarvan platen worden gemaakt. De jonge christenen in Oost-Europa houden zich bewust bezig met de vraag: hoe ben ik christen in een gesekulariseerde maatschappij.

In Joegoslavië organiseer ik jaarlijks een vrouwenkonferentie, waar ongeveer 60 deelnemers uit 6 verschillende kerken komen (RK, Servisch Orth., Herv.-Ger, Luthers, Methodisten, Greco Kath.). Dan bereiden wij ons voor op het thema voor de Wereldgebedsdag. In dat land heb ik ook een bijeenkomst gehad met Rooms Katholieke priesters en hebben we heel 'Nairobi' (laatste Verg. Wereldraad van Kerk. red.) behandeld. Dat kun je daar zo officieel doen. Zo is er een heel stuk kerkelijk vormingswerk ontstaan. Een ander aspekt van mijn werk is, dat ik veel op reis ben in die landen en dat ik veel konferenties organiseer in oecumenische zin, die gericht zijn op de ontmoeting tussen Oost en West. Ook verstuur ik vanuit mijn kantoor in Wenen veel theologische boeken en medicijnen naar die landen.'

Wat moeten wij aan met de berichten over vervolgte christenen, die in gevangenissen zitten?

Ds. v. Dr.: 'U moet rekenen, dat ik dus niet in Rusland en de DDR kom. Maar het is wel zo, dat in de Baptistenkerk veel meer geleden wordt dan in de andere kerken. Ze zijn kwetsbaarder omdat ze meer naar buiten treden als Christen en dan komen ze in konflikt met de staat. Ze willen over hun geloof spreken. Maar neem nu Amerika. Daar is het kommunisme verboden.'

Tegenwoordig gaan er veel mensen op vakantie naar Oost Europese landen, wat zouden we als christen, buiten vakantie vieren, kunnen doen?

Ds. v. Dr.: 'Er zijn nogal wat mensen, die met auto's vol met allerlei dingen komen en aan het uitdelen slaan. Dat is eigenlijk verschrikkelijk goedkoop. Wij moeten in west Europa weten, dat onze materiële hulp voor hen minder belangrijk is dan het werkelijk contact tussen christenen. Wij kunnen hen helpen met praten over hun en onze problemen. Die materiële hulp, die voor ons een hele cultuur dreigt te worden, is een belemmering voor het gesprek.'

Voor jongeren, groepen van plm. 10 man, kan dominee Kathie van Drimmelen kampen organiseren naar Joegoslavië, waar ze of in een kamp of bij gemeenteleden terecht kunnen. Ook ouderen, die kontakten willen met Oost Europese Christenen kunnen terecht bij haar. Het adres is: Dominee Käthie van Drimmelen, Europäisches Pastorat, Strehlgasse 13, 1190 Wenen, (Oostenrijk).

Avondmaal onafscheidelijk

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 15 april 1976, 34e jaargang, no 14

”Wat hebben wij een hoop gemist, dat wij dit verband niet gezien hebben” en “het huiselijke van deze avondmaalsviering heeft mij veel gedaan, het heeft het avondmaal dicht bij mij gebracht.”



Dit zijn twee reacties van deelnemers aan de avondmaalsviering op de afsluitingsavond van de cursus “achtergronden van de bijbelse boodschap”.

Op woensdag 7 april jl. waren de twee kursusgroepen, samen 70 mensen, waarbij opvallend veel dames, in gebouw “Elim” te Aalten gekomen om een lessenserie van 12 avonden af te sluiten. Ds. Israël uit Bredevoort heeft daar een diaserie over de joodse Sederviering, de “gedenking” van de uittocht uit Egypte, vertoond en daarbij de lijnen doorgetrokken naar het Heilig Avondmaal zoals wij het als christenen vieren.

Het was een avond, die op de aanwezigen veel indruk heeft gemaakt. Niet alleen door het rondgaan met matses en wijn aan het slot van de avond, maar zeker ook door de steeds terugkerende ontdekking, dat je het avondmaal eigenlijk niet kunt vieren, als je de lijnen niet kent, die via ons avondmaal teruglopen naar de joodse Sederviering. We doen ons daarmee veel tekort en het zou een verrijking van de avondmaalsviering betekenen als we ons in die lijnen, die achtergronden eens meer zouden verdiepen.

Te licht wordt vergeten, dat het Avondmaal is ingesteld tijdens de Sedermaaltijd, de gedenking van de bevrijding van de Joden uit Egypte.

Zijn de handelingen en de symbolen rondom deze joodse viering je duidelijk, dan krijgen ook de handelingen van Jezus, waarbij hij het brood (het ongezuurde) en de beker der dankbaarheid (één van de vier tijdens de Sederviering) aan zijn discipelen doorgeeft, meer betekenis.

Het “huiselijke” van de avondmaalsviering, zoals één van de dames het had ervaren, was zeker ook een gevolg van de viering in gezinsverband, zoals de joodse familie het op de dia’s het ons voordeed en waarbij een liturgie gevolgd werd met gezongen psalmen, waaraan ook de kinderen volop meededen. Een voorbeeld voor onze gezinnen, waar zelfs het bijbellezen aan tafel in ongebruik dreigt te raken. Kort gezegd: de avondmaalsviering werd door kennismaking van de achtergronden ontdaan van het “die eten en drinken zichzelf een oordeel”, zoals het in onze oude avondmaalformulieren voorkwam en waarvan de “doem” nog nagalmt in onze harten.

Niet alleen tijdens deze laatste avond, maar de hele cursus door hebben de deelnemers de ervaring gehad “wat mis je veel, als je de lijnen niet doortrekt naar Israël”. Zes predikanten uit de regio hebben in een tijd van drie maanden aan de hand van het boek van drs A.B. Lam:

“Het gegeven Woord” aan 70 enthousiaste kursisten de achtergrond getoond en daardoor is er voor vele werkers in de gemeenten, maar ook voor de “gewone” gemeenteleden, die uit pure interesse aan de cursus deelnamen, een nieuw licht opgegaan. Door deze serie lessen is er voldaan aan een vraag, die gekomen is uit de gemeenten zelf.

In Varsseveld bleek er al een plan te bestaan om iets dergelijks te gaan doen in Hervormd-Gereformeerd verband en ook vanuit het Nederlands Bijbelgenootschap, Oost Gelderland, was er behoefte. Het is bovendien op een niveau gebracht, dat iedereen de stof kan bevatten.

Mevrouw ds. Ploeger-Grotegoed, die namens de kommissie Vorming en Toerusting in de beide classes de cursus organiseerde beschikt over een vijftigtal reacties van kursisten die vragenlijsten hebben ingevuld. Met deze gegevens hoopt ze een volgende cursus, die zeer waarschijnlijk volgend seizoen zal plaatsvinden, en dan ook voor een groter aantal gemeenten, nog meer tegemoet te komen aan de wensen en behoeften, die er onder de mensen leeft om met hun verdiepte achtergrondkennis aan het werk te gaan in de gemeente van Jezus Christus.

Kerk reageert op streekplan

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 27 mei 1976, 34e jaargang, nr. 17

Dank zij de bemoeienissen van de heer J.W. Breunese, de maatschappelijk toeruster, die onze beide classes sinds vorig jaar in dienst hebben, is er dezer dagen namens 50 kerkelijke gemeenten (de classes Zutphen en Doetinchem) een brief verstuurd naar de streekcommissie Oost Gelderland, waarin gereageerd wordt op het voorontwerp van het Streekplan Oost- Gelderland. Een erg belangrijke zaak, als men bedenkt, dat ook de kerk in het maatschappelijk leven een rol móét spelen. Niet zoals het zo vaak gebeurt, veel te laat, maar op een tijdstip, dat er nog rekening met haar stem gehouden kan worden. De brief is deze en vorige week op de beide classesvergaderingen besproken en wordt dus namens hen verzonden. Die 50 gemeenten geven dan een wat te rooskleurig beeld van de zaak, want in feite vroegen slechts 16 gemeenten het streekplan ter bespreking aan en reageerden maar tien daarvan met een eigen kijk op het stuk.



Onderstaand treft u een verkorte inhoud van het schrijven aan:

1. In de brief wordt gesteld, dat ook wij inspraak een goede en nuttige zaak vinden omdat het een bijdrage levert aan een voor onze democratie noodzakelijke gedachtenwisseling tussen bestuurders en basis. Hiervoor is een vertrouwensrelatie nodig tussen overheid en burgers, maar er is geconstateerd, dat deze er bij ons maar ten dele is, gezien de keus die bijvoorbeeld t.a.v. het streekziekenhuis is gevallen op Winterswijk, terwijl velen anders wilden. Anderzijds tonen wij begrip voor de ingewikkelde structuur van onze samenleving, maar wij willen toch aandringen op een voortdurende inspraakmogelijkheid, ook als de vaststellingsfase is afgesloten en de realisering begint.
2. Planning is noodzakelijk maar vraagt om bijsturing en correctie, dit om te voorkomen, dat onbelangrijk schijnende correcties een ingreep betekenen op fundamentele uitgangspunten van het plan.
3. Welzijn en welvaart nemen een centrale plaats in. Wij menen, dat voor welzijn een bepaalde welvaart nodig is, maar als welvaart tot hoogste wijsheid wordt verheven wordt aan welzijn afbreuk gedaan. Wij wijzen verder op de verantwoordelijke plaats, die de mens in de natuur inneemt. Deze staat hem ten dienste, maar mag niet uitgebuit worden. Anderzijds mag door het "landschapsdogmatisme" het welzijn van de mens niet aan het landschap worden opgeofferd. De verhouding van mens tot mens in verantwoordelijkheid ten opzichte van elkaar zouden wij "welzijn" willen noemen, gedacht daarbij wordt aan: menselijkheid, betrouwbaarheid, gemeenschapszin,

vrijheid, mogelijkheden tot ontplooiing geven en ontvangen, inzet voor allen, respect voor ieder en geluksgevoel. Er van uitgaand, dat het bovenstaande bevordert wordt door kleinschaligheid wordt stilgestaan bij een aantal zaken uit het streekplan.

4. Wij gaan er van uit, dat er binnen de kleine kernen ruimte moet worden gecreëerd voor de natuurlijke groei. De vraag van “import” naar woonruimte in deze kernen maakt deze voor jongeren onbetaalbaar. Gevraagd wordt er om sociale woningbouw. Naast een voldoende voorzieningenniveau pleiten wij voor voldoende ontplooiingsmogelijkheden voor kerkelijk en verenigingsleven.
1. Een ongebreidelde groei van kleine kernen moet voorkomen worden. Wij kiezen voor leefbaarheid van de kleine kernen, omdat wij juist in een kleinschalige samenleving de beste mogelijkheden zien voor de ontplooiing van de menselijkheid. Gedacht wordt o.a. aan opmerksaamheid voor menselijke gaven, overzichtelijkheid van verantwoordelijkheden, aanleiding tot directe hulp, verlening van niet professionele aard. De rol van de kerk kan in zo’n kern duidelijker herkenbaar zijn dan in een grote stad.
2. In verband met het bovenstaande wijzen wij er op, dat het streven naar behoud van het landschap, zoals dat nu is, nooit tot hoogste norm verheven mag worden.
5. Onder het hoofd “landbouw” wordt de zorg tot uitdrukking gebracht voor het lot van de kleine zelfstandigen en dat van de landbouwers in het bijzonder, die vaak beneden of rond het bestaansminimum leven. Doordat sanering dreigt is er naast materiële ook geestelijke nood, die ook een belasting betekent voor het gezinsleven. Erkend wordt, dat de mechanisering van de bedrijven, verlichting van lichamelijke inspanning tot gevolg heeft gehad. Nu echter de mens het verlengstuk van de machine is geworden vragen wij ons af hoelang dit proces van schaalvergroting nog kan en mag doorgaan. Wij menen, dat dit ontmenselijkend werkt. Omdat dit probleem zich eveneens in de industrie voordoet, doet het ongewenste verschijnsel zich voor dat de mens zijn geluk niet tijdens zijn arbeid maar pas daarna ervaart. Wij erkennen, dat wij als kerken in het verleden te zeer een opvatting van arbeid hebben aangehangen, die aan deze gedachten geen recht deed. Een herbezinning op de rol van de arbeid lijkt ons van het grootste belang.
6. Als kerk herkennen wij ons in de doelstelling van het streekplan het welzijn van de bevolking te bevorderen. Op haar eigen wijze hebben wij dit steeds nagestreefd, maar in snel groeiende plaatsen en regio’s is meer welzijnswerk nodig, om de groei zo geruisloos mogelijk te laten verlopen. De taak van dit werk mag niet alleen zijn het opvangen van individuele noden, maar ook de vorming en het onderwijs voor zover die betrekking hebben op de samenleving in zijn geheel als op “het samenleven van mensen”. Welzijnswerk moet uitgaan van wat aan de basis leeft en moet niet van bovenaf opgelegd worden. Inschakeling van vrijwilligers en inspraak vanuit de basis en kleinschalige opzet, zijn uiterst belangrijk.
7. Ten aanzien van de woonwagencentra zijn wij het eens met een grotere spreiding, maar er zal voor gewaakt moeten worden, dat besluiten worden genomen over de hoofden van de betrokkenen heen. Medezeggenschap is noodzakelijk, maar dit geldt uiteraard voor alle minderheidsgroeperingen.

Er was grote waardering van de kant van de classesbezoekers voor de manier waarop de heer Breunese de reacties van de verschillende gemeenten in bovengenoemd schrijven had verwerkt.

Samenwerkingschool: wat vindt de kerk ervan?

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 27 mei 1976, 34e jaargang nr. 17

Tijdens de op 19 mei jl. gehouden classisvergadering Zutphen heeft de heer Koopmans, sekretaris van de raad voor de zaken van kerk en school van de Ned. Hervormde Kerk de discussienota "samenwerkingschool" toegelicht. Sinds november 1974 houdt de raad zich actief bezig met de problemen, die uit verschillende gemeenten naar voren zijn gekomen rond dit onderwerp. Het resultaat is bovengenoemde nota, die overal in het land besproken wordt (moet worden) om de meningsvorming op gang te brengen en te stimuleren. Gebleken is, dat bij de discussies pro's en contra's vaak scherp worden geformuleerd. En het "oude zeer" van al of niet christelijk onderwijs zal in deze discussies weer de kop op steken.



Wat is nu eigenlijk een samenwerkingschool? De betekenis is voor diverse uitleggingen vatbaar: a. als open school, waarbij het doel is "in de opzet van het onderwijs" een bewuste ontmoeting tussen verschillende levensbeschouwingen; b. in enge zin waar de godsdienst of levensbeschouwelijke lessen voor iedere richting afzonderlijk gegeven worden door docenten van de eigen richting; c. de oecumenische school waarin samengewerkt wordt door meerdere protestants christelijke richtingen met of zonder rooms katholieken.

Diverse onderwijs "zeglieden" hebben er hun licht over laten schijnen, en daarmee lijkt alles nog verwarder geworden.

Wil de samenwerkingschool hoe dan ook een kans krijgen, dan zullen vooral de ouders zich ermee bezig moeten houden en zich daarbij niet laten overschreeuwen door de landelijk gebundelde onderwijszuilen, zoals de nota het noemt. Wijk voor wijk zal de zaak bekeken moeten worden. Door verhuizingen, nieuwbouw van hele wijken, ontvolking en wat voor snelle veranderingen er in onze tijd nog meer plaats vinden, zal ook de onderwijssituatie veranderen. Is het dan nog wel verantwoord meerdere scholen van verschillende signatuur, in één wijk te openen, aangenomen, dat er voldoende leerlingen voor zijn? Zou in zulke gevallen een samenwerkingschool de oplossing bieden en wie zullen er samen gaan werken?

Vele vragen, kombinatiemogelijkheden, pro's en contra's. Belangrijk genoeg om er diepgaand over te spreken.

Voordat de officiële nota klaar gemaakt wordt (eind 1976/begin 1977) is er nog gelegenheid visies kenbaar te maken aan de raad. Wie de discussienota in eigen kring wil bespreken en zo mee wil doen aan een belangrijke meningsvorming kan dit stuk aanvragen bij genoemde raad, adres: Javastraat 100, Den Haag.

Zuid-Afrika

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 24 juni 1976, jaargang nr. 34, no. 19

In verband met de rassenonlusten van de afgelopen week in Zuid-Afrika wil ik u graag attenderen op het bestaan van de Stichting Werkgroep Kairos (p/a C. Houtmanstraat 17, Utrecht). Deze werkgroep is in 1970 in het leven geroepen door vrienden van het Christelijk Instituut (Dr. Beyers Naudé). Het beschouwt als zijn belangrijkste taak in kerkelijke groeperingen in Nederland meelevende te bevorderen met het Christelijk Instituut, dat het steeds moeilijker krijgt.

De Zuid-Afrikaanse regering stort de laatste jaren een stroom van propagandalektuur uit over het Westen om begrip te wekken voor de apartheidspolitiek. Kapitalen zijn daarvoor op haar begroting uitgetrokken. Om in Nederland een bescheiden tegenwicht te bieden geeft de werkgroep Kairos viermaal per jaar een blad uit "Kairos-Berichten", dat gedegen dokumentatie en beschouwingen bevat over de apartheidspolitiek. Het blad is zeer bruikbaar voor de behandeling van de apartheidspolitiek in gespreks- en jongerengroepen.

Op Kairos-Berichten kan men zich abonneren door een briefkaart te sturen naar de Stichting. Een jaarabonnement kost f 10,-.



Wat gebeurt er met ons geld?

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 8 juli 1976, 34e jaargang nr. 20

Je wordt er stil van. Ja, je voelt je beschaamd als je het rapport leest, dat Osaci (zie kader) heeft geschreven over de “praktijken” van Shell (60 procent Nederlands en 40 procent Brits) in Zuid Afrika.

Waar moet je beginnen om wat te vertellen uit dit trieste verhaal. Over de “Poverty Datum Line”, de absolute hongergrens, waarvan Shell in 1973 wist te melden, dat zijn laagst betaalde lonen hierboven lagen, als uitzondering op verschillende andere Britse maatschappijen, die daar nog onder bleven, of over het “Minimum Effective Level”, het effectieve bestaansminimum, waar nu de minimumlonen op gebracht zijn? Feit is, dat de maatschappij in 1973 haar laagstbetaalden net te veel betaalde om dood te gaan, nu krijgen ze bijna genoeg om van te leven. Wie die “normen” vaststelden bijv. de Universiteit van Zuid Afrika gaan uit Van de allerlaagste ramingen van bestaansminima. Men gaat er bijvoorbeeld vanuit dat Afrikanen, die als kontraktarbeiders in de blanke gebieden behoren te werken alleen in hun eigen(!) levensonderhoud behoeven te voorzien, omdat hun families in de reservaten zichzelf door kleine land- en tuinbouw in leven houden. De man geldt dus niet als kostwinner, maar alleen als loonslaaf voor de maatschappij. Kinderen, die op school zouden moeten zitten en vrouwen, die voor hun kleine kinderen zouden moeten zorgen moeten zelf maar zien, dat ze aan de kost komen.



Wat te denken bijv. van de redenering bij het bepalen van de behoeften van “zwarten”, dat Afrikanen geen jassen nodig hebben, omdat hun gezinnen doorgaans weinig geld hiervoor uittrekken..

Nee, wat wil je, als prof. Joh. Potgieter van de Universiteit van Port Elisabeth bij die norm alleen uitgaat van MINIMALE behoefte aan voedsel (een Afrikaan zou minder eiwit nodig hebben omdat hij licht werk verricht), kleding, gas, olie, elektra, was, en reinigingsmiddelen, huisvesting en vervoer voor een zwart gezin van zes personen, maar de onmisbare zaken als belasting, onderwijs, medische zorg en vervanging van huishoudelijke artikelen, zijn er niet in verrekend.

Door het Interkerkelijk Vredesberaad, Pax-Christi- Nederland, Betaald Antwoord en de werkgroep Kerk en Ontwikkelingssamenwerking van de Raad van Kerken in Nederland is onlangs opgericht het Oecumenisch Studie- en Aktiecentrum voor Investerings” (OSACI). Officiële doelstelling van het centrum is onderzoek naar hoe de kerken en kerkelijke instellingen hun geld beleggen, informeren en bewustmaken van kerkleden en anderen over de gevolgen van hun gedrag als konsument, spaarder en investeerder en gesprekken voeren met het bedrijfsleven over de maatschappelijke en politieke kanten van de bedrijfsvoering.

Osaci werkt nog aan het doorlichten van de beleggingen van het Genootschap van Vrienden, de rol van Philips in de ontwikkelingslanden en verzamelt informatie over de Gront Mij.

In de gesprekken, die de werkgroep Kairos tussen 1973 en 1976 met de Shell over zijn betrokkenheid bij de apartheid in Zuid Afrika voerde, trachtte de maatschappij aan te tonen, dat zij een verantwoordelijke rol speelt in Zuid Afrika. Het rapport ontzenuwt de argumenten van Shell.

Plannen

Het is niet van de laatste tijd, dat Shell steun verleent aan de blanke politiestaat. Volgend jaar hoopt Shell- Zuid Afrika zijn 75-jarig bestaan te vieren. En de plannen voor de toekomst bewijzen, dat Shell een vast geloof heeft in het voortbestaan van de overheersing van de blanke minderheid.

In een grote advertentiekampagne vorig jaar werd voor de komende 10 jaar toegezegd: “Wij hopen een doorgaande en ontwikkelende rol te spelen in de economieën van deze landen en wij overwegen op dit ogenblik grote nieuwe projecten, die in de komende 10 jaar kapitaalsuitgaven ter hoogte van R. 500 mln. met zich kunnen brengen.” De aanwezigheid van Shell met driekwart miljard rand in Zuid Afrika helpt de regering haar onafhankelijkheid van andere landen te vergroten. Dat Shell zoveel investeert in dit land is natuurlijk niet te danken aan het feit, dat de mensen daar zo vriendelijk en aardig zijn, maar aan de voorraad zwarte mensen, die in hun eigen land nauwelijks rechten hebben en dus met een klein loontje gehonoreerd kunnen worden. Het komt de Winsten van Shell beslist ten goede. Vandaar! Al tientallen jaren is de rijkdom zo verdeeld dat 4 miljoen blanken (20 procent) over 70 procent van het inkomen beschikken, zodat voor de 15 miljoen zwarten maar 30 procent overblijft.

Shell zou wel anders willen, maar wijst erop, dat allerlei wettelijke bepalingen verhinderen, dat men zijn werkers verschillende faciliteiten aanbieden kan. B.v. hulp bij huisvesting wordt erg bemoeilijkt door het stelsel van wetten, dat de Afrikaan tot een rechteloze trekarbeider beoogt te maken, die in de blanke stad hooguit recht heeft op een tijdelijke huisvesting als ALLEENSTAANDE, terwijl zijn onproductieve gezinsleden naar de bantoestan werden verbannen. Het streven van de Shell om zwarten toegang tot hogere functies te openen wordt doorkruist door de officiële kleurgrens, die o.m. inhoudt, dat een zwarte geen leiding mag geven aan een blanke.

Stelling nemen

Dit relaas lijkt een hetze tegen Shell. Maar het gaat niet in de eerste plaats om Shell. Het gaat erom dat wij met de gegevens uit dit rapport zien hoe de vork werkelijk in de steel zit. Wij, christenen in Nederland kunnen er niet meer omheen met te zeggen: “te ingewikkeld, ik kan er geen oordeel over geven,” zoals met de kwestie rond de levering van de kernreaktor vaten maar al te vaak werd gehoord. Je kunt je er niet meer zo gemakkelijk vanaf maken. Je stellingname wordt vereist. Daartegenover staat, dat men niet van alles de finesses kan weten, omdat krantenverslagen vaak te oppervlakkig zijn.

Daarom is het geweldig, dat vanuit de kerken materiaal, zoals dit rapport wordt aangedragen om zich een gedegen Inzicht te verschaffen, over de achtergronden van een bepaalde zaak. En

het zou de stem van de kerk in de wereld ten goede komen, als vele groepen zich over dit materiaal gaan buigen en het bestuderen.

Niet alleen maatschappijkritische groepen, maar gewoon de jongeren, gespreksgroepen en vooral zou ik een lans willen breken voor het bespreken in vrouwengroepen. Vrouwen hebben er, helaas, nog te weinig begrip voor welke moeilijkheden een man in zijn werk, bij het beleggen van zijn geld (aandelen Shell) ontmoet om “stelling te nemen”.

Het rapport “Shell in Zuid Afrika” is verkrijgbaar door overmaking van f 5,50 op postgiro 632686 ten name van de St. Werkgroep Kairos met vermelding van “Shell rapport”.

Kontakten met Duitsland

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 30 september 1976 – 34e jaargang nr. 25

Toen de nazi's de kommunisten haalden, heb ik gezwegen, want ik was geen kommunist. Toen ze de socialisten insloten heb ik gezwegen, want ik was geen socialist. Toen ze de katholieken ophaalden, heb ik niet geprotesteerd want ik was geen katholiek. Toen ze mij haalden, was er niemand meer die protesteren kon...! Dr. Martin Niemöller



Onder de diverse gemeenteberichten las ik de laatste tijd nogal eens iets over kontakten met Duitse kerken: uitwisseling met een zangkoor, bezoeken van jeugdgroepen uit Eefde en Lichtenvoorde aan Refrath en Weyer; op 11 oktober de jaarlijkse bijeenkomst van ambtsdragers uit Kreis Wesel en de classes Zutphen en Doetinchem. Misschien zijn er nog wel meer van dergelijke wederzijdse bezoeken, die zeker verrijkend kunnen werken.

‘Berufsverbote’

Tegen deze achtergrond wil ik u wat vertellen over een gesprek, dat ik begin van deze maand heb gehad met ds. van Zwieten de Blom, die sinds augustus vorig jaar als predikant verbonden is aan de Evangelische Studenten Gemeinde (22.000 studenten) in Bochum. Daarvoor was hij verbonden aan de hervormde gemeente Assendelft. We hadden het over “Berufsverbote”. Iets wat in ons land nog geen algemene bekendheid heeft, maar enkele kranten, o.a. Trouw, hebben aan dit verontrustende verschijnsel al uitvoerig aandacht besteed. “Berufsverbot” houdt in, dat iedereen, die lid is van een kommunistische groepering, die dienst weigert of die om welke reden dan ook kritiek heeft op de hedendaagse gang van zaken in Duitsland geen baan kan krijgen in overheidsdienst. Dat betekent dus ook niet in het kerkelijk bedrijf. Want in Duitsland zijn kerk en staat zo nauw verweven, dat hier ook sprake is van “overheidsdienst”.

Ik vroeg ds. van Zwieten hoe de rol van de kerken onder deze omstandigheden is, nu de Duitse burgers centimeter voor centimeter hun vrijheid dreigen te verliezen? “De rol van de kerken 2^{de} ik helaas niet positief” vertelde hij.

“De grote instituten als de evangelische en R. Katholieke Kerk zijn veel meer in het geheel van de bestaande maatschappij ingebed. Daarom is het zo moeilijk voor de kerk om zich tegen deze ontwikkeling te verzetten. Binnen de kerken zijn er wel groeperingen, die in het geweer komen, maar ze vinden nauwelijks gehoor. Het valt mij op, nu ik hier werk, dat de verhouding tot kerkelijk hogere functionarissen heel anders is. Hier vertellen de kerkelijke overheidsfiguren de lagere wat ze te doen hebben. Daar moest ik erg aan wennen- Zij zien het probleem niet. Zij staan te ver van hun basis af. Zij zeggen tegen ons studentenpredikanten: jullie overschatten het probleem van de Berufsverbote. Ze weten niet eens, dat in hun eigen kerk bij een aanstelling gevraagd wordt naar de “Verfassungstreue” (trouw aan de grondwet)

van de mensen. Als zo'n groep ouderlingen een predikant onder druk zet kan die nog wel van zich afbijten, hij kan de publiciteit op zich vestigen, maar bijv. een jeugdwerker in zo'n situatie heeft veel minder mogelijkheden.

Ook binnen de kerk hebben mensen die een beetje "links" gaan het moeilijk." Een jonge student met wie ik sprak, en wiens naam ik "uit veiligheidsoverwegingen" niet mocht noemen vertelt, dat hij rechten studeerde. Zijn dienstweigering motiveerde hij als christen, dat hij niet opgeleid wilde worden in het doden van zijn medemens. Resultaat, hij kon nergens geplaatst worden als volontair, wat zonder meer nodig is om zijn studie af te kunnen sluiten.

Uitgerangeerd

Wie "anders" is dan het "modell' Deutschland, dat de SPD voor ogen staat of het "wir wünschen keine Experimente" van de CDU wordt uitgerangeerd. Voor drugverslaafden is afkicken alleen mogelijk in psychiatrische inrichtingen of gevangenissen, waar ze dan ook meestal belanden, gevolgd door homofielen en andere buitenbeentjes in deze welvaartsmaatschappij. Geen plaats dus, zoals het Evangelie ons daarentegen leert, voor de zwakkere in onze samenleving, die recht heeft op onze aandacht en hulp. Politiek is er weinig verandering te verwachten. Onder de socialisten zijn deze wetten uitgevaardigd, maar de Christelijke CDU dringt aan op nog straffere maatregelen tegen mensen, vooral jongeren, die zich niet kunnen verenigen met een samenleving, die alleen is gericht op welvaart en waarin "de mens" als individu dreigt ten onder te gaan. Duitsland is op weg weer fascistisch te worden en sommigen die er zich intensief mee bezig houden zeggen: het is al zo ver.

Opdracht

De strekking van dit verhaal? Laat het bij de contacten met Duitsland niet alleen blijven bij oppervlakkigheid, gezelligheid. Je kunt elkaar vanuit je evangelische achtergronden ergens op aanspreken. Je kunt informeren wat zij vanuit hun christen-zijn doen aan zulke ernstige ontwikkelingen. Het is misschien niet zo gemakkelijk en niet zo leuk, niet om het te doen en niet om er over aangesproken te worden. Maar, en dat is erg belangrijk, de mensen in Duitsland, die deze gevaren signaleren zijn zelf niet bij machte te protesteren. Er is ook al censuur op publikaties hierover. En iedereen is o zo bang, dat z'n baan gevaar loopt. De hoop is gevestigd op de publieke opinie in het buitenland. Misschien is Duitsland hiervoor nog gevoelig

(Volledige tekst van het gesprek met ds. van Zwieten de Blom in het oktobernummer van "Weerwoord", LLGJ/CJV, Postbus99, Driebergen).

Arbeid en werkloosheid

Sieth Delhaas

Kerkleven in Oost-Gelderland, donderdag 25 november 1976, 35e jaargang nr. 4

Onlangs bleek uit een enquête gehouden onder kerkmensen, dat de maatschappijbetrokkenheid onder hen maar magertjes is. Binnenkerkelijke zaken vinden zij belangrijker dan wat er “buiten” in de wereld gebeurt. Iets dergelijks kan ook binnen onze classes gekonstateerd worden. Kursussen als “achtergronden van de bijbelse boodschap” en die voor katecheten trekken verheugend veel geïnteresseerden. Anders vergaat het de cursus “Arbeid en werkloosheid”, die door maatschappelijk toeruster J. W. Breunese en vormingspredikante J. J. Ploeger is opgezet. Tijdens hun kennismakingstoernee langs de Achterhoekse gemeenten, waarbij de verschillende knelpunten ter sprake werden



gebracht bleek het probleem rond de toenemende werkloosheid steeds weer terug te komen. Beide werkers boden hun hulp aan bij pogingen tot oplossing van vragen te komen. Centraal stond: “Wat zouden wij als kerk er aan moeten doen?” Zij zetten mede als vervolg op een inleiding, die industriepredikant ds. Plasman in februari van dit jaar voor de classicale vergadering van Doetinchem hield, een cursus op van 4 avonden. Thema’s daarvoor waren: Hoe beleven werklozen hun zonder werk zijn; hoe kunnen wij komen tot een nieuw denken over arbeid; de economische achtergronden van werkloosheid (de heer G. H. Terpstra CNV); de betekenis van een nieuw denken over arbeid., Ondanks de gesignaleerde vragen die de werkloosheid in de classes met zich brengt blijkt er een minieme belangstelling. In Doesburg kon de cursus o.l.v. de heer Breunese niet doorgaan omdat slechts twee personen zich aanmeldden. In Winterswijk is de cursus begonnen met een deelnemersaantal van 16, terwijl er plaats voor 25 personen per cursus was.

Het is onmogelijk alles door te geven wat er aan gedachten zijn uitgewisseld op deze avonden. Toch lijkt het me belangrijk genoeg u wat punten door te geven. Te meer, omdat het niet ondenkbaar is, dat er later in de tijd toch meer vraag komt naar een voortzetting van deze gespreksavonden.

De deelnemers in Winterswijk hadden verschillende redenen voor hun aanwezigheid. Enkelen vanuit hun kerkelijke functies bijv. diakenen, hervormde vrouwendienst, maar ook persoonlijke interesse waar men te maken had met werkloosheid in kennissenkring, de dreiging binnen het eigen bedrijf. Gelukkig, hoe raar het ook klinkt, is er één werkloze in ons midden, die uit eigen ervaring kan putten bij de punten waar het om minder plezierige ervaringen, gevoelens e.d. gaat en zo de realiteit in de discussie houdt.

De eerste avond luisterden we naar een geluidsbandje waarop werklozen tussen 50 en 65 jaar hun gevoelens spuiden. Angst om als profiteur te worden aangezien, schuldgevoelens over het

nog rijden in een auto, het niets uitvoeren en toch geld krijgen blijken belangrijke factoren. De veranderde positie van de vrouw thuis, ze verliest een stuk vrijheid, wrijving tussen echtparen waar de man tussen vier muren is opgesloten, het steeds minder komen tot activiteiten omdat men zich uitgerangeerd voelt. Men heeft geen dagindeling meer; wie niet werkt, heeft geen vrije tijd. Ook blijkt, dat mannen vaak alleen contacten hebben, die gekoppeld zijn aan hun werk. Geprobeerd werd die avond tot een definitie te komen wat arbeid nu eigenlijk is. Door de verscheidenheid van waarden, die de kursisten toekenden aan werken, al dan niet betaald, bleek een eensluidende uitspraak niet mogelijk.

De heer Terpstra, die zich bij het Christelijk Nationaal Vakverbond bezighoudt met economische aangelegenheden heeft de tweede avond voor een chaos gezorgd.

Hij probeerde de economische achtergronden van het verschijnsel werkloosheid duidelijk te maken.

Er worden heel wat oorzaken aangevoerd en er worden ook heel wat ideeën aangedragen om tot een oplossing te komen. Enkele gedachten die leven: werkloosheid is de voorhoede van een nieuwe maatschappij. Een basis inkomen voor iedereen los van wat je werkt, inkomen los van arbeid.

Met arbeid bedoelen wij betaalde arbeid. Ons economisch systeem is erop gebaseerd, dat een mens niet geneigd is tot arbeid en dat je hem tot arbeid moet dwingen door hem hoger te belonen, naarmate hij harder werkt. Sociale uitkeringen zijn lager: als je niet meer aan de slag gaat blijft je inkomen lager. Een andere gedachte waar we aan zullen moeten wennen: er zullen grote groepen mensen zijn, die nooit meer werk zullen vinden door o.a. economische en milieuproblemen. De prestatie moraal moet omgebogen worden als we kiezen voor een selectieve groei, minder energieverbruik, minder verbruik van grondstoffen.

Een andere oorzaak van werkloosheid zijn de conjunktuurschommelingen. De industrie investeert meer kapitaal per persoon. Vroeger werd op bestelling geproduceerd nu produceert men voor de markt, dat betekent dat iedere industrie een groei raamt, waardoor er overproductie ontstaat. Daardoor ontstaat een opgaande en neergaande economie.

Behalve in de industrie doen zich ook in de landbouw problemen voor. Afzet blijft konstant, er is een werkgelegenheidsvermindering sinds 1969. De afbraak van de werkgelegenheid in industrie en landbouw wordt gedeeltelijk opgevangen door de dienstensektor. De omvang van af te breken ondernemingen is groter dan opbouw van nieuwe werkgelegenheid. Techniek beheerst onze wereld, te kapitaalintensief, er worden te veel grote machines gebouwd, door concurrentie tussen ondernemingen worden steeds grotere machines aangeschaft. Een groep zegt lonen en sociale lasten stijgen te sterk, een andere groep zegt belangrijkste factoren zijn de investeringen in het kader van internationale concurrentie.

Lonen worden opgekrikt door sterke ondernemingen.

De heer Terpstra verontschuldigde zich voor de gestichte verwarring door aan te voeren dat men eerst op de hoogte moet zijn van de feiten voordat men zich kan buigen over een bepaalde problematiek.

Het grote probleem dat ons die avond bezig hield was wel dat iedereen blijkt te vechten voor zijn eigen werk, zijn eigen welvaart. Dat niemand bereid is tot een stap terug. En dat een totaal nieuwe economische orde eigenlijk noodzakelijk zou zijn. Gericht op minder productie en een totaal andere waardering van de arbeid dan tot nu toe het geval is geweest.

Wat kan de kerk als aandeel hierin leveren? Zeker als men bedenkt dat er binnen die kerk maar zo weinigen bereid zijn om een stap terug te doen ten behoeve van de ander en de hele samenleving. Volgende keer hoort u hoe wij de zaak vanuit de bijbelse achtergrond hebben bekeken!